

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 69

ВЕРЕСЕНЬ • SEPTEMBER 2017 • Nr. 18 (2974)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

XI

МАЄМО ЦЕНТР ШЕПТИЦЬКОГО!

У Львові запрацював Центр Митрополита Андрея Шептицького – новітній інформаційно-ресурсний центр та бібліотека. Він розташований на території студмістечка Українського католицького університету (УКУ). Площа Центру становить 6027 м². Серцем простору є бібліотека, однак разом із нею тут є конференц-зал, навчальні аудиторії, адміністративні приміщення, кав'ярня, дитяча кімната та сувенірна крамничка.

Урочисті заходи розпочалися з благословення стіни вшанування найбільших жертводавців Кампанії розвитку УКУ (2010–2016) та Архиєрейської Божественної Літургії в храмі Святої Софії-Премудрості Божої, яку очолив владика Борис (Гудзяк). Опісля відбулось освячення цеглинок з іменами жертводавців та чин освячення і відкриття Центру Митрополита Андрея Шептицького за участю головного фундатора Джеймса Темертея.

«Сьогодні ми всі є разом, бо Бог вислухав молитву, бо йому сподобалося будувати цей дім. Як вчора Блаженніший Святослав говорив: «Не один єпископ, не одне покоління молило Господа, щоб відродження прийшло в Україну, а найкращим відродженням є освіта і виховання».

▼ **Продовження на 2 стор.**

С-на: Богдан Ємець

XI

Фреска «Покрова Пресвятої Богородиці» в церкві отців Василян у Жовкві на Львівщині. Середина 1930-х, художник – Юліян Буцманюк. Він у цьому розписі продовжив і розгорнув традицію іконописання «Козацької Покрови». Художник у цьому розписі водночас зображає акт Злуки українських земель в одну державу.

У центрі композиції – митрополит Андрей Шептицький в оточенні єпископів Григорія Хомишина та Йосафата Коциловського, ченців-василян. Біля їхніх ніг символ Голодомору – плаче навколішки українська жінка в подертій вишиванці, схилившись над померлим від голоду сином. Ліворуч під панорамою Києва із банями Печерської Лаври та Святої Софії зображено портретну галерею діячів УНР та Гетьманату: Симон Петлюра, Михайло Грушевський, Павло Скоропадський, Михайло Омелянович-Павленко, Марко Безручко. Поряд із постатями історичними – алегоричні образи: кобзар із порваними струнами, знедолена селянка – символи нещасливої долі України, обірваного шляху до незалежності. Праворуч під панорамою Львова зображено діячів Західно-Української Народної Республіки: Кость Левицький, Євген Петрушевич, Сидір Голубович, Василь Панейко, Дмитро Вітовський, Григорій Коссак, Мирон Тарнавський, січовий стрілець, пластун, селяни із снопом збіжжя. А над усіма – Богородиця, яка бере під свій покров-омофор усю Україну, її народ, її військо та Церкву.

Текст: Український Інститут Національної Пам'яті; с-на: gazeta.ua

На стор. 4 читайте розмову з владикою Венедиктом Алексійчуком п. з.: «Молимося про Покров для наших воїнів»

Людина поводить з Землею не так, як велів їй це Бог, людина погрузла в егоїзмі та короткозорому бажанні швидко отримати зиск, а це веде до деградації, до конфлікту між Божим планом та поведінкою людини. Таким чином ми віддаляємося від початкового задуму створіння. Про це пише папа Франциск у спільному посланні з Константинопольським Патріархом Варфоломеєм I. Знайтеся повністю з документом **на 3 сторінці**

МАЄМО ЦЕНТР ШЕПТИЦЬКОГО!

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

Саме Йосиф Сліпий просив Господа Бога про Католицький Університет. Ми сьогодні завершуємо шестилітню кампанію, дякуємо Богові і вам за допомогу, молитву і співпрацю. Сьогодні я дуже хочу, щоб ми подякували в особливий спосіб моему попередникові на посаді ректора – владіці Борису Гудзяку, натхненникові нашого університету. Він виношував у своєму серці ті слова Блаженнішого Патріарха Йосифа, які лунали не раз у Римі, коли він був студентом, що треба нам в Україні відбудувати український католицький університет. Він не тільки виношував цю ідею, але навколо себе з'єднавав талановитих людей, людей доброї волі і ми всі разом бачимо великі плоди Духа Святого і цієї праці нашого Владика.

Ми є свідками народження університету, а сьогодні – завершення будови Центру Митрополита Андрея Шептицького. Хочу подякувати архітектору Бенішу, який з першого дня своїми рисунками дав такий зразок, який нам всім сподобався; Юліану Чаплінському та його команді, які цей проект і задум втілювали тут в житті. Найбільше подяки від нас усіх належить нашим будівничим, які будували завзято і дуже якісно. Хочу, щоб всі сьогодні відчували, що ми на прекрасному весіллі, де кожен кожному має за що подякувати і кожен кожному має перед Богом висловити велику вдячність за те, що ми можемо бути свідками такого прекрасного бенкету», – зазначив отець Богдан Прах, ректор УКУ.

«Ви всі дуже добре знаєте Львів, знаєте як це є пройтися центром. Ви відчуваєте цю атмосферу нешироких вуличок, будинків, які мають 5 поверхів, і після кожного повороту відкривається щось особливо зворушливе. І тому в цьому місці мало бути щось хороше – у розмірах Львова, в атмосфері цього міста, але з XXI століття. У цьому місці, звідки мала йти комуністична пропаганда і контроль, мало постати щось дуже людське. І в країні, де ми не довіряємо один одному, навіть чверть століття після краху комунізму, ми хотіли, щоби довіра росла, також через архітектуру. Це – гуманне містечко, яке відновлює Богом дану людську гідність», – додав владика Борис Гудзяк.

Фундації Temerty, громадянин Канади українсько-го походження (родом з Донеччини).

«Я добре пам'ятаю той момент, коли нас запитали, чи зацікавила би нас пропозиція спорудити тут будівлю бібліотеки для УКУ. Також дуже добре пам'ятаю перший свій візит сюди. Я багато дізнався про історію Львова. Думаю, цей досвід для мене став певним навчанням, яке мене задумало над тим, як бути скромним. Робота задля університету, задля викладачів, задля високодуховних викладачів – для будь-якого архітектора це робота, яка справді приносить винагороду. Можна багато говорити про архітектуру, про філософію архітектури. Але хороший університет базується на ідеї, на концепції викладання, а архітектура може допомогти у цій справі. Тому архітекторам треба відчувати, у чому саме полягає ця ідея, ця концепція викладання, це філософське бачення і філософія університету. Архітектурні споруди – це ті визначальні артефакти, які залишає по собі людство. Архітектура визначає наш вимір, простір і час, вона оточує нас завжди. Тому архітектура є певним відображенням наших культурних здібностей та можливостей. Якщо нам вдасться досягти хоча б найменшого успіху у відображенні цієї ідеї, у витворенні цієї ідеї, у відтворенні культурних здібностей простору цього міста, людей і спільноти цього міста – я вже буду дуже вдячним», – зазначив архітектор Стефан Беніш.

У панорамних вікнах Центру з одного боку відображається Стрийський парк, з іншого – храм Святої Софії-Премудрості Божої. Площа студентського містечка продумана так, що всі чотири

будівлі (бібліотека, церква, академічний корпус та колегіум) взаємодіють між собою.

«Сьогодні ми чули багато мрій, ми говорили про те, як народжувалися мрії, команди і спільноти людей, щоб побудувати цей Центр, але важливо не тільки мати мрії і реалізовувати їх, але почути й мрії інших. Одним із завдань Центру Шептицького буде полягати в тому, щоб почути ваші мрії і реалізувати їх в просторі нашої будівлі», – зазначив директор Центру Олег Яськів.

Цими днями також святкуємо символічне 25-ліття УКУ в Україні. Адже саме у вересні 1992 року з благословення Блаженнішого Мирослава Івана Любачівського відбулося перше засідання групи, що займалася відновленням Богословської Академії у Львові та перенесенням УКУ з Риму до України. І це символічний початок УКУ, який тільки через 10 років інагурували як університет.

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Центр Митрополита Андрея Шептицького будували два роки. Тут є бібліотека, навчальний корпус та місце для дозвілля студентів. Перший поверх стане креативним простором. Тут працюватимуть виставки, кав'ярня, магазин та дитяча зона, а на стелажах виставлятимуть нові книжкові надходження та періодику. Левову частку площі займатиме бібліотека. Сюди перевезуть книжкову колекцію університету, яка налічує близько 120 тисяч книг. Серед них і рідкісні книги та стародруки. У кількох приміщеннях облаштують навчальні аудиторії.

Зараз в УКУ навчається близько півтори тисячі студентів. У цій п'ятиповерховій будівлі до їхніх послуг буде кілька конференц-залів, коворкінги (англ. co-working – спільно працювати) та клуби. Центр працюватиме не лише для викладачів та студентів університету, – бібліотекою зможе користуватись кожен бажаючий.

Будівлю вартістю понад 5 млн доларів університет не міг звести самотужки. Тому необхідно було залучати жертводавців та донорів з усього світу. Загалом на розбудову студмістечка та відкриття нових навчальних програм було зібрано 67 млн доларів.

«Львівська газета», «Zaxid.net»

XII

ПОДРУЖЖЯ МОЖЕ ЄДНАТИ ТІЛЬКИ ЧОЛОВІКА Й ЖІНКУ

У вересні на французький книжковий ринок вийшла книжка-інтерв'ю, що має назву «Папа Франциск: зустрічі з Домініком Волтоном. Політика і суспільство». За цієї нагоди світові ЗМІ публікують уривки з нового видання. Наприклад, оцей, щодо природи шлюбного зв'язку.

Коли йдеться про справжню природу подружжя і шлюбу, каже Папа, то ми нині маємо справу з крайнім сум'яттям. У відповіді на запитання про «одностатеві подружжя» Франциск виразно не бажає уживати це поняття. Він також пропонує називати їх «цивільними зв'язками». «Не жартуймо з правди», – підкреслює Папа. Він каже, що запереченням правди також є навчати дітей, ніби вони можуть вибрати собі стать (гендер). Франциск зізнається, що його це змушує замислитися – чи ці нові ідеї стосовно гендеру не базуються якимось чином на страхі перед відмінностями. Папа заохочує вчених дослідити це питання.

Також у цій книжці-інтерв'ю Франциск говорить про своє рішення у справі дозволу, виданого на Рік Милосердя, за яким кожен сповідник

мав право відпускати гріх аборту. Раніше такий дозвіл стосувався єпископів та уповноважених ними священників; Папа ж хоче залишити своє рішення чинним надалі.

Аборт це вбивство неповинної особи, – підкреслює він. Однак додає, що там, де є гріх, має бути полегшене і його прощення. Зокрема, коли жінка, яка ніколи не забуває про своє абортване дитя, роками плаче, бо їй бракує відваги прийти до священника. Ви можете уявити, як багато людей нарешті зможуть зітхнути з полегшенням, – каже Франциск, підкреслюючи: надзвичайно важливо, аби ці жінки отримали прощення й ніколи більше не скоїли такого гріха.

Папа бачить велику загрозу для проповідників та викладачів, яка полягає в недобросовісності, що засуджує тільки ті форми неморального

життя, які стосуються рівня «нижче поясу». «А про інші найсерйозніші гріхи: ненависть, заздрість, пиху, марноту, вбивання інших, відбирання життя – багато не говориться!» – зазначає Франциск. Він додає, що гріхи тіла – найлегші, бо тіло слабке. Найнебезпечніші гріхи – це гріхи розуму. Тому сповідники повинні провести більше часу, запитуючи, чи людина молиться, чи читає Євангеліє, чи шукає Господа. А найбільшою загрозою Папа визнає гроші.

Також Святіший Отець у цьому інтерв'ю згадує спокусу, на яку Церква завжди була піддатлива – на оборонну позицію, що постає через страх. «Де в Євангеліях Господь каже, що ми повинні шукати безпеки? Замість цього Він казав: ризикуй, іди, прощай, євангелізуй!» – підкреслює Франциск.

CREDO

ДЕНЬ МОЛИТВИ ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ СТВОРІННЯ

1 вересня 2017 р., коли відзначається День молитви в наміренні дбання про збереження створіння, оприлюднено спільне послання Папи Франциска та Константинопольського Патріарха Варфоломея I.

Розповідь про створення пропонує нам панорамний погляд щодо світу. Святі Писання об'являють, що «на початку» Бог призначив людство співпрацювати у дбанні про природне середовище та в його захисті. На початку, як читаємо у Книзі Буття (2,5), «не було ще на землі ніякої польової рослини і не росла ще ніяка трава на полі, бо Господь Бог не послав дощу на землю, і не було людини, щоб порати землю». Земля ввірена нам, як прекрасний дар і спадщина, щодо якої ми всі поділяємо відповідальність, аж доки «наприкінці» всі речі на небі й на землі не будуть наново об'єднані в Христі (пор. Еф 1,10). Людські гідність і процвітання глибоко поєднані з дбанням про все творіння.

Тим часом, однак, історія світу представляє дуже інакшу ситуацію. Вона виявляє нам морально занепаду картину, де наші поведінка й наставлення щодо створіння притемнюють покликання бути Божими співробітниками. Наша схильність розбивати тендітні та врівноважені екосистеми світу, ненаситне бажання маніпулювати й контролювати обмежені ресурси планети, жадібність у викачуванні з ринку необмежених прибутків віддалили нас від початкового задуму створіння. Ми перестали шанувати природу як спільний дар, натомість, сприймаємо її як при-

вату власність. Ми не будемо взаємин з природою з метою її підтримати, а, радше, пануємо над нею, аби підтримувати власні структури.

Наслідки цього альтернативного бачення світу є трагічними й тривалими. Людське та природне середовище псується разом, і цей занепад планети тяжить над найуразливішими людьми. Вплив кліматичних змін відбивається, насамперед, на тих, які верстають убоге життя в кожному куточку земної кулі. Наш обов'язок відповідально використовувати блага землі включає визнання і пошану кожної людської особи та всіх живих створінь. Невідкладні покликання і виклик заопікуватися створінням є запрошенням для всього людства діяти на користь сталого та цілісного розвитку. (...)

З цієї нагоди прагнемо скласти подяку доброзичливому Творцеві за чудовий дар створіння та зобов'язатися оберігати його й зберегти для майбутніх поколінь. Врешті, ми знаємо, що трудимося намарно, якщо Господь не є поруч з нами, якщо молитва не перебуває в центрі наших роздумів та відправ. У дійсності, метою нашої молитви є перемінити спосіб сприйняття світу з метою змінити спосіб будівництва стосунків з ним. Кінцевою метою, яку ставимо перед собою, є бути відважними в тому, щоб впроваджувати більше простоти та солідарності у свої стилі життя.

Звертаємося із невідкладним закликком до тих, які займають впливові позиції в соціальній, економічній, політичній та культурній сферах, щоб вони відповідально прислухалися до воляння землі та з належною уважністю поставилися до потреб маргіналізованих, але, насамперед, щоб відповіли на благання численних людей та підтримали глобальну згоду з метою оздоровлення зраненого створіння. (...)

Дано у Ватикані та у Фанарі
1 вересня 2017

XI

СТВОРЕНО ЧЕРНІВЕЦЬКУ ЄПАРХІЮ УГКЦ

У Ватикані повідомлено про те, що Папа Франциск дав згоду на рішення Синоду Єпископів УГКЦ про створення Чернівецької Єпархії з осідком у Чернівцях, виокремивши її територію з дотеперішньої Коломийсько-Чернівецької єпархії та приєднавши її до складу Івано-Франківської митрополії. Нова єпархія об'єднає громади УГКЦ в Чернівецькій області. Синод Єпископів УГКЦ обрав першим Єпархом владика Йосафата Мощича, МЗСА, дотеперішнього Єпископа-помічника Івано-Франківської архієпархії.

Спроби створення офіційних структур УГКЦ на Буковині сягають кінця XVIII сторіччя, а перший храм було посвячено 1821 року. Греко-католики Буковини спочатку підпорядковувалися Львівському архієпископові, а після створення Станіславівської єпархії в 1885 році – Станіславівському єпископові. З приходом комуністичної влади громада була змушена діяти в підпіллі.

Після відродження Церкви, 1993 року було створено Коло-

мийсько-Чернівецьку єпархія, виокремивши її територію з Івано-Франківської єпархії, а храм Успіння Пресвятої Богородиці у Чернівцях став співкатедральним. В 2006 році було створено Буковинський вікаріат. Коли ж 2011 року було створено Івано-Франківську митрополію, то Коломийсько-Чернівецька єпархія увійшла до її складу.

Владика Йосафат, якому 16 вересня виповнився 41 рік життя, є наймолодшим єпис-

копом УГКЦ. Своє священниче служіння він здійснював у Місійному Згромадженні святого Андрія Первозваного. У 2000–2003 роках навчався у Римі, після чого повернувся в Україну, присвятившись євангелізаційній та виховній діяльності, а також виконував служіння Головного Настоятеля своєї чернечої спільноти. У 2014 році був призначений Єпископом-помічником Івано-Франківської архієпархії.

Радіо Ватикан

ДЕНЬ ВШАНУВАННЯ ІКОНИ «МИЛОСЕРДЯ ДВЕРІ»

Патріарх Святослав встановив 18 (5) серпня днем щорічного поминання події коронування папськими коронами ікони Матері Божої «Милосердя двері», що знаходиться в храмі Преображення Господнього в місті Ярославі (Польща). 18 серпня 1996 кардинал Ахілле Сільвер-

стріні коронував у Ярославі чудотворну ікону Матері Божої. Корони для неї освятив Іван Павло II. Протягом Ювілейного року Божого милосердя Ярославську ікону «Милосердя двері» вшановували не тільки вірні нашої Церкви, а й католики всього світу. «Рекомендуємо встановити щорічну архієпархіальну прощу до ікони Ярославської Божої Матері «Милосердя двері», яка знаходиться в храмі Преображення Господнього, м. Ярослав. Нехай Мати Божа, прославлена в іконі «Милосердя двері», відкриє двері Небесного Царства для кожного, хто в молитві й покорі приступатиме до неї», – мовить-ся у відповідному документі. (Ді УГКЦ)

РЕФОРМА ОСВІТИ

Після більше ніж трьох років активної роботи та гарячих суспільних дискусій ВР ухвалила закон України «Про освіту». Коментує народний депутат Вікторія Сюмар. «Черговий, без сумніву історичний, крок. Нарешті ми відмовляємося від радянської системи освіти. Нарешті переходимо від «впихування інформації» до навчання компетенціям. І, нарешті, ми робимо середню та вищу школу повністю україномовною. Російських шкіл комунальної власності не буде взагалі. Вивчення предметів мовою нацменшин лише в початковій школі. Далі – з 5 класу, вони вчать предмети винятково українською. І українською здають ЗНО. Свідомість людини формується інформаційним середовищем, школою та родиною. І тому цей крок важко переоцінити. Наступні покоління українців вже точно будуть іншими. Отак крок за кроком ми повертаємо свою країну.» Своє невдоволення законом висловили МЗС Польщі, Румунії, Росії, Угорщини та Молдови. Зокрема, в Угорщині заявили, що не підтримуватимуть Україну в міжнародних організаціях. Також офіційний Будапешт заявив, що подав скарги в ООН, ЄС і ОБСЄ через український закон про освіту. Президент Молдови І. Додон назвав освітні зміни в Україні соромом і зневагою до нацменшин. (з Фейсбуку, 5 Канал)

ЄВРОКОМІСІЯ РОЗПОЧИНАЄ ГЛИБОКУ РЕФОРМУ

«29 березня 2019 року Велика Британія покине ЄС. Це буде дуже сумна та трагічна подія. 30 березня 2019 року в складі ЄС залишаться 27 країн. Я раджу добре підготуватись до цього, як всередині цих 27 держав, так і в інституціях ЄС. Маю надію, що 30 березня 2019 року європейські громадяни прокинуться в Союзі, в якому ми ніколи не поступимось нашими цінностями. Де в усіх країнах-членах панує верховенство права. Де єврозона, Банківський союз та Шенгенська зона стали нормою для всіх країн-членів ЄС та ми можемо без зовнішньої допомоги захистити нашу спільну валюту як в добрі, так і в скрутні часи. Де спільний ринок є більш справедливим для робітників зі Сходу і з Заходу. Де ми змогли прийти до згоди щодо соціальних стандартів. Де прибутки оподатковуються там, де вони зароблені. Де немає проріх, які можуть використати терористи. Де створений Європейський оборонний союз. Де Європейською комісією та Європейською радою керує один президент, обраний під час демократичної всеєвропейської виборчої кампанії.» (Жан-Клод Юнкер, президент Європейської комісії, «Європейська Правда»)

ЛАВРИНОВИЧА ЗАРЕШТУВАЛИ

Печерський суд Києва обрав экс-міністру юстиції України Олександрові Лавриновичу запобіжний захід у вигляді утримання під вартою терміном на 60 днів. 6 вересня Генеральний прокурор України Юрій Луценко повідомив, що экс-президенту В. Януковичу і экс-міністру юстиції Лавриновичу повідомили про підозру у захопленні разом з іншими особами державної влади в Україні шляхом конституційного перевороту в 2010 році. Зокрема, Лавриновича підозрюють в організації незаконної зміни до чинної Конституції України. (Інтерфакс-Україна)

МОЛІМОСЯ ПРО ПОКРОВ ДЛЯ НАШИХ ВОЇНІВ (розмова з владикою Венедиктом Алексійчуком)

14 жовтня Церква святкує Покров Пресвятої Богородиці. Саме Богородицю обрали своєю покровителькою українські козаки та воїни УПА

► В історію становлення свята Покрови Пресвятої Богородиці лягла подія, що сталася багато років тому...

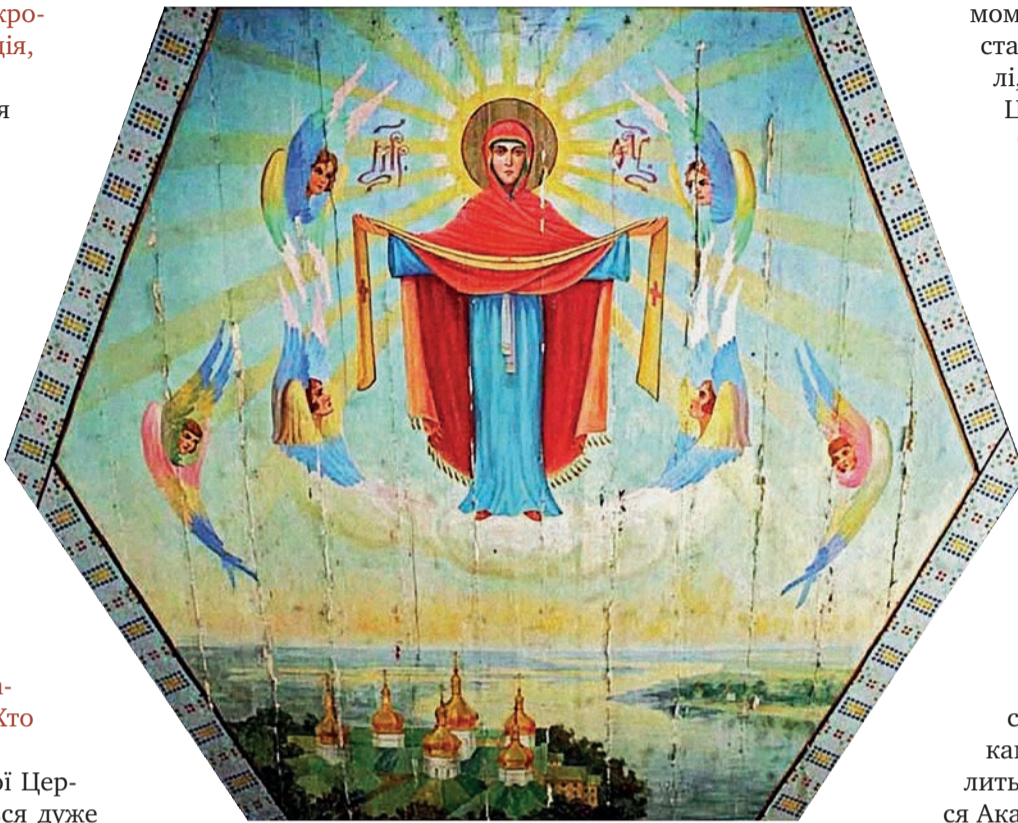
Владика Венедикт: На початку X століття Константинополь оточили вороги, маючи намір його захопити. Мешканці міста, глибоко віруючі християни, молилися у Влахернській церкві під час Всенічної. Під час молитви юродивий Андрій, за походженням слов'янин, і його учень Епіфаній побачили Пресвяту Богородицю, яка простягала над народом свій омофор. Це був знак, що Матір Божа опікується Константинополем. За деякий час вороги відступили. Ця подія набула великого розголосу і її почали святкувати, спочатку в Греції, а згодом і на слов'янських землях.

► У Святому Письмі доволі часто натрапляємо на постаті юродивих. Хто це такі?

Владика Венедикт: Це феномен Східної Церкви. У Західній Церкві він трапляється дуже рідко. У певні періоди розвитку суспільства і в різних обставинах Церква не могла достукатися до сердець провладних і навіть простих людей. Боже Слово проповідувалося, але ніхто до нього не дослухався і не наvertався. Тоді юродиві своїми дивними вчинками, які часто викликали насмішку з боку інших, могли зачепити людей. Головне завдання юродивих було вказати на те, що як суспільство загалом, так і певні особи живуть нехристиянським життям.

► Владико Венедикте, а які є відомі випадки похитунку людей Марією в Україні?

Владика Венедикт: Не потрібно далеко йти. Тут, у Львові, в архикафедральному храмі Святого Юра, знаходиться Терехівська чудотворна ікона Пресвятої Богородиці. У 1672 році, коли татари оточили Терехівку, люди молилися і

Явірник Руський, Закерзоння (Польща), фрагмент розпису «Київська Покрова» у місцевій церкві, побудованій 1882 року, автор: Павло Запорізький, с-на Юрія Гаврилюка

сталося чудо. Стріли татар дивним чином обернулися проти них. Нападники розбіглися. Відома також розповідь про Почаїв, що на Тернопільщині, та інші місця, де Марія захищала наш народ своїм покровом.

Важливим є не те, в якому місці ми перебуваємо, а, радше, чи довіряємо Богові. Адже Бог діє в житті кожного з нас. Однак часто ми, ніби й віруючі люди, не вживаємо своєї віри, доки не «припече». Господь є завжди і ми можемо в будь-який

момент до Нього молитися. Як із Його волі сталося чудо в Терехівці і Константинополі, так само може статися тепер з нами. Це показує нам свято Покрови. Проте вирішальним є те, як уже було сказано, наскільки ми довіряємо Господу і Богородиці.

► Досить поширеними є практики молитов до Покрову Пресвятої Богородиці, Непорочного серця Марії... Як треба молитися: до певних особливостей святих чи звертати увагу на самого святого?

Владика Венедикт: Якщо фундаментально розглядати це питання, то відповідь одна: потрібно молитися до Господа.

Бо Він – Спаситель. Богородиці відведена роль народити Сина Божого в цій історії спасіння людства.

Коли говоримо про Марію чи інших святих, то їх можна назвати посередниками, через яких діє Господь. Кожен молиться те, що йому до душі: хтось молиться Акафіст, а хтось Ісусову молитву. Головне, щоб молитва наближала нас до Бога і змінювала нас. Наша молитва та побожність має робити нас кращими.

► Богородиця була покровителькою українського козацтва та воїнів УПА. А що з воїнами АТО?

Владика Венедикт: Богородиця простягає свій покров над усіма без винятку. Бог та Пресвята Богородиця можуть втручатися в наше життя, якщо ми з вірою прибігаємо, то й «отримуємо і не будемо посоромлені», як про це йдеться в одному піснеспіві під час посту. Усе залежить від нашої віри. За прикладом козаків та воїнів УПА, оберімо Марію своєю покровителькою та віддаймо з довірою під її покров свій народ і, зокрема, українських воїнів.

Розмовляла Руслана Ткаченко, ДІ УГКЦ, заголовок змінено

ХТ

ЛІТУРГІЙНО МОДИФІКОВАНІ ХРИСТІЯНИ

Польща, Люблин, римо-католицьке середовище. Професор літургіїк вернув з Каліша, місця особливого почитання св. Йосифа Обручника. В місцевому кафедральному соборі чув Акафіст святому, який співав чоловічий хор. Захоплений ним, попросив диригента про ноти, щоб передати вчителю музики в семінарії. Немов у докір почув від люблянина, що чуже хвалить, а свого не знає, бо Сестри Служки, які працюють в семінарії, співають Акафіст своєму засновникові, блаженному Гонорату Козьмінському. Семінарійний духовник, вернувшись з Італії з отриманою там в подарунок іконою св. Івана Хрестителя, якого спочатку не вміє розпізнати, починає цікавитись християнським Сходом. Купив альбом

про ікони, слухає церковну музику.

Україна, Іспанія, греко-католицьке середовище. В одній з дрогобицьких парафій споруджено Хресну дорогу. Посвятив її Митрополит Львівський. На горі Підсмерічок єпископ Коломийсько-Чернівецької єпархії освятив статую Богородиці. У 53-му військовому містечку Яворова, під проводом отця-капелана, люди під час толок завершують обладнання каплички з фігурою Богоматері, яку планують освятити вже найближчим часом. Партикулярне право УГКЦ, канон 114, §3. Вірних заохочується до участі в богослужіннях у святі «Непорочне зачаття Пресвятої Богородиці святою Анною». Іспанія, місто Уельва. Перший ново-

збудований заробітчанами храм. На правій стіні великий вітраж – Ісус милосердний, за проектом блаженної Фаустини Ковальської, з проміннями, які виходять з серця Спасителя.

Бачу сенс і вартість Хресної дороги, зокрема екуменічної, вулицями міст і сіл у Великому пості. Спорудження її в храмі чи біля нього означає, що стане вона насущною молитвою галицьких східних католиків. Статуї Богородиці, які масово ставлять побожні вірні, а святять наші єпископи, під мистецьким оглядом є кітчем. Не кажучи вже про резерву, з якою християнський Схід підходить до скульптур. Якщо цього не зупинити, акафістів і любові до ікон вчитимуть в Україні латинники.

Героїчний спротив стосовно рішення римської комісії, яка проводила реформу наших літургійних книг, щоб повернути давню назву «Зачаття Пресвятої Богородиці св. Анною», неодмінно веде до висновку, що наш Синод накаже реформу свята Успення Пресвятої Богородиці, щоб врешті було це «Внебовзяття», як в догмі і в латинників.

Причин латинізації сьогодні менше, ніж в минулому. Але з'явилася нова, заробітчанська: сотні тисяч побожних жінок в середземноморських країнах переймають місцеву релігійну культуру і несуть її в Україну. Віддавна наш приятель проф. Роберт Тафт каже, що єдиний сенс існування Східних Католицьких Церков полягає в тому, щоб були вони справді східни-

ми. Модифіковані представники Сходу нікого не зацікавляють. Є стільки речей, яких треба вчитися в латинників. Форм молитви і сакрального мистецтва напевно ні.

Проводячи реколекції для греко-католицьких семінаристів у Вашингтоні, Тафт сказав слова, яких адресатами повинна бути вся повнота УГКЦ, від єпархії до оглашених: «Хочеться спитати, чому – якщо хтось ззовні, як я, присвятив життя пізнанню, любові і поширенню тої прекрасної традиції, яку зробив своєю – не роблять того ті, які в ній народилися? Чи я марную час, чи ви одного дня прокинетесь і станете тим, чим Божа Церква не тільки хоче вас бачити, а просто наказує вам бути».

Богдан Панчак, з персонального блогу

ІСТОРИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НІМЕЧЧИНИ ПЕРЕД УКРАЇНОЮ (ч.1)

Як усім вам відомо, американська фронтірна імперія була побудована здебільшого рабською працею. Як ми не завше пам'ятаємо, саме такою моделлю фронтірного колоніалізму – побудованої рабською працею фронтірної імперії – захоплювався Адольф Гітлер. Коли він говорив про США (це в основному було до війни), то говорив щонайменше із захопленням. Єдиним питанням для Гітлера було: хто буде расово нижчим, хто буде рабами в Східній імперії Німеччини. Відповідь на це він дав і у «Майн Кампф», і в «Другій книзі», і в практиці під час інвазії 1941 року. Відповідь була: українці.

Українці мали стати центром проекту колонізації і поневолення. Українці мали трактуватися як Afrikaner або Neger – це слово дуже часто використовувалося за аналогією з США. Ідея полягала у створенні в Східній Європі базованого на рабстві колоніального режиму винищення, центром якого мала стати Україна. Ви неодноразово чули, до чого це привело – дозвольте мені лиш коротко підсумувати.

Метою II світової війни, з точки зору Гітлера, було покорити Україну. Тому пом'янути будь-який сегмент II світової війни, не почавши з України, сенсу немає. Будь-яке поминання II світової війни, що включає в себе цілі нацистів: ідеологічні, економічні і політичні, – має починатися саме з України.

Тепер це не тільки питання теорії – це питання практики. Німецька політика, що її пам'ятаємо, була сфокусована саме на Україні. «План "Голод"», за яким десятки мільйонів людей мали взимку 1941-го голодувати, «Генеральний план "Ост"» за яким, на додаток до них, протягом 5–10–15 років мільйони мали бути примусово виселені або вбиті, а також «Остаточне рішення», ідея Гітлера знищити євреїв – вся ця політика, в теорії і на практиці, об'єднується ідеєю вторгнення в Радянський Союз, голов-

Влітку в Бундестагу ФРН відбулося публічне обговорення теми історичної відповідальності Німеччини перед Україною. Перед дискусією з промовою виступив відомий американський історик Тімоті Снайдер. Пропонуємо переклад вибраних фрагментів його виступу.

ною метою якого було захоплення України.

Як ви знаєте, в результаті такої ідеології цієї війни протягом 1941–1945 років близько 3.5 мільйонів цивільних мешканців Радянської України стали жертвами німецької політики вбивства. Крім цих 3.5 мільйонів, близько 3 мільйонів українців, мешканців Радянської України, загинули як солдати Червоної армії – або опосередковано померли внаслідок війни. Це кількість тільки мешканців Радянської України. Звичайно, цифри будуть більшими, якщо включити весь Радянський Союз. Але тут варто наголосити на різниці між Україною і рештою Радянського Союзу, наголосити з двох причин.

1. Україна була головною метою війни, Україна була центром гітлерівського ідеологічного колоніалізму. Але, крім цього, на практиці протягом тривалого часу війни вся територія радянської України була окупована, через що нині для українців війна – це щось, що відбувається тут, а не десь там.

2. Гітлер ніколи не планував захопити більше, ніж 10% території радянської Росії. На практиці ж німці ніколи не окупували більше 5% радянської Росії – і то на відносно короткий період часу.

Під час війни росіяни пережили страждання, які є немислимими для західних європейців, немислими навіть для німців. Однак коли ми розглядаємо Радянський Союз, місце Радянської України є дуже особливим – навіть у порівнянні з радянською Росією. В абсолютних цифрах під час II світової загинуло більше

мешканців радянської України, ніж радянської Росії. І це розрахунки російських істориків. Якщо ж ми маємо на увазі відносні цифри, то у пропорційному відношенні протягом війни Україна перебувала під значно більшою загрозою, ніж радянська Росія. Іншими словами, дуже важливо думати про німецький Vernichtungskrieg [винищувальну війну] проти Радянського Союзу, але в центрі цього є точно радянська Україна.

Отже, якщо ми хочемо говорити про німецьку відповідальність щодо Росії, то ця дискусія має починатися з України. Україна є на шляху до Росії, і найбільш злочинні наміри та найбільш руйнівні практики німецької війни були якраз в Україні. Якщо серйозно поставитися до відповідальності Німеччини перед Сходом, то слово «Україна» має бути в першому реченні.

Це стосується також і найдовшої та найсерйознішої, а також, на мою думку, найважливішої дискусії, пов'язаної з відповідальністю Німеччини на Сході – відповідальності Німеччини за масове вбивство євреїв Європи. Це ще одна дискусія, котра не має сенсу без згадки про Україну.

Ідучи вулицею до цього будинку парламенту, я проминув знамените зображення Віллі Брандта, що клячить перед пам'ятником повстанню у Варшавському гетто. Це важливий поворотний момент в історії німецького самовизнання німецької відповідальності. Але попроси вас глянути назад – не до Віллі Брандта у Варшаві 1970-го, а подумати про Юргена Штропа у Варшаві 1943-го. Юрген Штроп – німецький командир поліції, який придушив повстання у Варшав-

ському гетто, який видавав накази своїм людям ходити з вогнеметами від пивниці до пивниці, щоби вбити варшавських євреїв, котрі ще лишилися живими. Коли Юргена Штропа запитали: «Чому ви це зробили, чому ви вбивали євреїв, які ще були живими в Варшавському гетто», то його відповіддю було: «Die ukrainische Kornkammer. Milch und Honig von der Ukraine» [Українська житниця. Молоко і мед з України]. Навіть в 1943 році, вбиваючи євреїв у Варшаві, Юрген Штроп думав про німецьку колоніальну війну і Україну.

Голокост нерозривно й органічно пов'язаний з Vernichtungskrieg до війни 1941 року та органічно і нерозривно пов'язаний зі спробою завоювати Україну. Це підтверджують такі три резони:

1. Україна є причиною війни; якби Гітлер не мав колоніальної ідеї йти війною у Східну Європу, щоби контролювати Україну, якби не було такого плану, не могло бути й Голокосту. Бо саме цей план приносить німецьку владу у Східну Європу, де живуть євреї.
2. Актуальна війна приносить Вермахт, приносить СС, приносить німецьку поліцію в Україну – до місць, де їх, євреїв, потім убивали.
3. Методи. У 1941 році через масакри в таких місцях, як Кам'янець-Подільський або сумнозвісний Бабин Яр на краю Києва, німцям стало зрозуміло: щось таке, як Голокост, можливе для реалізації. Вперше не лише в історії війни, а й уперше в історії людства десятки тисяч людей були вбиті кулями у безперервній масштабній масакрії.

Що це означає? Це означає, що кожен німець, який ідею відповідальності за Голокост сприймає на серію, мусить також на серію сприймати історію німецької окупації України. Або, подавши це в інший спосіб: серйозно сприймати історію німецької окупації України – це один із способів серйозно сприймати історію Голокосту. (далі буде)

Тімоті Снайдер,
переклад Михайла Мишкала

ХІ

БІЛЬШЕ МІЛЬЙОНА РЕПРЕСОВАНИХ

25 років тому Кабінет міністрів України ухвалив рішення про програму «Реабілітовані історією», щоб на основі архівних даних зібрати інформацію про кожного необґрунтовано засудженого у період з 1917 до 1991 року, а також детально вивчити репресії в СРСР. Спочатку планувалося випустити 25 книг – по одній на кожну область України. Однак ті дослідники, які взялися за цю роботу на початку 1990-х, не могли й уявити, які були масштаби того, що відбулося.

Сьогодні іменний список репресованих на території України та архівні матеріали про каральну машину СРСР – це 110 величезних томів, а у планах – ще 20. У деяких регіонах для описання репресій знадобилося декілька томів, наприклад,

у Донецькій області, де репресії торкнулися найбільшої кількості людей на всій території України.

За словами співробітника Інституту історії України Олега Бажана, який брав участь у програмі «Реабілітовані історією», імпульс

для початку такого масштабного безпрецедентного на пострадянському просторі дослідження дало суспільство, яке після початку «перебудови» потребувало відповіді на питання: чий ж тіла лежать на місці масового поховання в Биків-

нянському лісі? Державна комісія при Раді міністрів УРСР, створена в 1987 році, так і не змогла порушити мовчання і розповісти, що мова йде про жертви НКВС – розстріляних в'язнів в основному київських в'язниць. У той же час у пресі публікації про Биківнянські могили продовжувались, і з'ясувалося, що ще на початку 1960-х років поет Василь Симоненко, художник Алла Горська і театральний режисер Лесь Танюк після відвідування масового поховання звернулися в мерію Києва (селище Биківня лежить у межах міста) з пропозицією створити там ме-

моріал. Незабаром після цього за дивних обставин була вбита Алла Горська, багато хто звинувачує в її смерті КГБ.

Після цих публікацій у 1992 році Верховна Рада ухвалила рішення на державному рівні підтримати намір відповісти на всі питання, які стосувалися природи більшовицької влади і політичних репресій у період існування СРСР. Головою редакційної колегії програми «Реабілітовані історією» був призначений академік Петро Тимофійович Тронько, співробітник Інституту історії України.

▼ Продовження на 6 стор.

БІЛЬШЕ МІЛЬЙОНА РЕПРЕСОВАНИХ

У кожній області України були створені редакції з наукових співробітників, журналістів, краєзнавців, які займалися темою репресій.

Сьогодні кількість дослідників по всій країні налічує кілька тисяч осіб. Багато часу вони проводять в архівах, тому в підготованих публікаціях чимало місця відведено документам радянських спецслужб, що відображають специфіку репресій на місцях. Крім цього, в міру можливостей дослідники збирали свідчення очевидців, спогади тих, хто вижив, щоб підготувати анкети на кожного репресованого.

► **За словами історика Олега Бажана, українські фахівці спочатку не довіряли статистиці, яку використовували радянські спецслужби, і вирішили перевірити її ще раз.**

О. Бажан: Річ у тому, що деякі документи про статистику політичних репресій зберігаються в архівах СБУ. Це те, про що доповідали нагору. Ми ж на підставі створеної картотеки можемо вийти і виходимо тепер на реальні цифри. Ми персоніфікували цю статистику. На сьогоднішній день у нас в картотеці є дані про 720 тисяч репресованих. Картка на підставі архівно-слідчої справи заведена на кожну людину. Навіть якщо справа була колективною, все це заноситься в картку, згадується, хто проходив по цій справі і був репресований, хто розстріляний або ж відправлений до табору. Завдяки програмі ми можемо дізнатися ім'я і прізвище цієї людини, її долю і, відповідно, говорити про соціальний, національний зріз. Це дуже важливо, тому що в період «великого терору» було багато фальсифікацій: документам, які передавали нагору, з районного центру в область, не мож-

на вірити. Це стосується не стільки кількості, скільки соціального стану чи національності. Пов'язано це з тим, що чекістам передавали план, що, наприклад, по польській лінії, по харбінській, по румунській лінії треба заарештувати таке-то число людей. І графу «національність» заповнювали, як цього вимагали нагорі: адже їм треба було отримувати ордени або ж не перетворитися на ворога народу і на штрейкбрехера, який не проводить необхідної політики...

Крім виданих нами книжок, поіменні списки репресованих можна знайти в «Національному банку репресованих» – це сайт, створений спільно з Українським інститутом національної пам'яті. Туди поки що внесені імена більш ніж 209 тисяч осіб. Незабаром ми введемо дані ще 180 тисяч, щоб люди могли відшукати інформацію про свого родича. Шукати там можна і за прізвищем, і за місцем проживання.

► **Наскільки відповідають офіційній статистиці ті цифри, які ви отримуєте завдяки цим дослідженням?**

О. Бажан: Ми всі знаємо, що період «червоного те-

рору», а це для України 1919–1921 роки, найменше зберігся в архівах. Проте завдяки чинній програмі ми хоча б щось можемо про цей період дізнатися. Це нам дасть можливість точно оцінити масштаби репресій періоду НЕПу. Не таємниця, що в період II світової війни, коли відбувалася евакуація з території України, багато документів було знищено. Не слід забувати, що Хрущов, який почав критику культу Сталіна, дав вказівку знищити документи, які стосуються його особисто. А він тоді був першим секретарем української республіканської партійної організації. Тому багато документів «підчищені» і в партійному архіві, і в СБУ. І тільки на підставі кримінально-слідчих справ ми можемо відновити картину репресій. Простим механічним способом, маючи інформацію про кожного засудженого, ми можемо отримати важливі результати.

► **Статистика поки що не остаточна, бо кілька років тому був дозволений доступ до ширшого кола документів в архівах. Але, тим не менш, уже зараз є уявлення про те, наприклад, в яких областях репресованих було більше,**

а в яких менше, скільки людей потрапили під репресії?

О. Бажан: В Україні з 1917 по 1991 роки під тягар репресій потрапило понад мільйон людей. Найбільше за кількістю постраждала Донецька область. Вона і за радянських часів була найнаселенішою. Наприкінці 1930-х років репресії були наймасовішими у регіонах України, що межують з Польщею і Румунією. Пов'язано це з тим, що в цей період, особливо починаючи з 1935–1936 років, почалося виселення «неблагонадійних елементів» із прикордонних територій. Далі це Одеська область, тодішня Кам'янець-Подільська область – зараз це Вінницька, Хмельницька області, Житомирщина, тому що раніше це була Волинська область. Ми також можемо говорити про столичні регіони, до 1934 року – Харківська область, а згодом Київська.

► **А люди? З яких вони були прошарків суспільства?**

О. Бажан: Найбільше, звичайно, постраждало українське село. І зараз ми вивчаємо не тільки архів СБУ, а й архів МВС, де зберігається найповніша картотека репресованих у період колекти-

▼ **Продовження. Початок на 5 стор.**

◀ Черепи жертв сталінських репресій із масового поховання в урочищі Дем'янів Лаз біля Івано-Франківська. Світлина 1989 року. Під час розкопок знайшли людські рештки і згодом ідентифікували 524 осіб, страчених у червні 1941 року

візації, бо мова йде про депортованих, на яких справа не заводилася. Їх вивозили за списками. На селі ж було і розкуркулення, і боротьба з повстанським рухом часів української революції, періоду політики військового комунізму. Напевно, це пов'язано з тим, що аграрії були носіями української ідентичності, яку хотіли викоринити.

У період «великого терору» в Україні масово проводилися т.зв. національні операції. Україна межувала, як вважав Сталін, з ворожими до Радянського Союзу країнами. Це і Румунія, і Польща. У 1930-і роки депортували або висилали в табори представників польської національності, з Одеської області депортували румунів. Під підозрою був кожен, хто був пов'язаний з українською революцією, з українським національно-визвольним рухом, хто брав активну участь у роботі державних органів – Директорії, часів Петлюри, Центральної Ради, гетьмана Скоропадського. Коли згори давалася вказівка почати масові арешти, то саме ці люди були першими претендентами на арешти. У цьому сенсі можна говорити про українську специфіку. Хоча, якщо ми говоримо про «великий терор», то масові арешти і чекістські операції були схожими: що в Новосибірську, що в Україні, що в Московській області все спускалося згори, дані заздалегідь вказувалися.

**Олександра Вагнер,
Радіо Свобода**

ХІ

ЧИ МАВ ІСУС ЕХОЛОКАТОР?

Щоб відчутти сьогоднішню Євангелію (Лк. 5, 1–15), хочу трохи розповісти вам про місце, де це відбувалося.

І так, озеро Кінерет – це найбільше прісноводне озеро, розташоване на півночі Ізраїлю. Це озеро є головним джерелом прісної води для всієї країни. Хоча за площею озеро Кінерет не таке вже й велике, близько 165 кв. км (як два Івано-Франківська, або трохи менше як Львів). Однак його значення для Ізраїлю настільки велике, що Кінерет називають навіть морем. Навіть сьогодні ізраїльтяни

жартують, що країна омивається чотирма морями: Середземним, Червоним, Мертвим морем і прісним морем – озером Кінерет.

У цього знаменитого озера багато різних імен. Так, ще з давніх часів в різні періоди воно носило імена Тиверіадське озеро, Генісаретське і інші. Тиверіадським озером його називали за іменем міста Тиверія, розташованому на заході озера. Але найвідоміша назва,

що дійшла до наших днів – це Галілейське море. Тут проповідував Ісус Христос, тут він зупинив бурю, і на решті, це саме води Кінерета тримали Ісуса, коли він ходив по воді. На березі моря було зведено багато храмів.

Ще одним святим місцем для християн є Ярденіт – місце, де Іван Хреститель хрестив Ісуса Христа. Саме в цьому місці, де річка Йордан витікає з озера Кінерет, і знаходиться Ярденіт. Озеро

Кінерет розташоване на висоті 212 метрів нижче рівня світового океану. Це не тільки найнижче прісноводне озеро на планеті, але і практично найнижча точка. Нижче цього озера знаходиться тільки Мертве море.

Живлять озеро 15 річок, які беруть початок на Голанських висотах, а впливає з нього тільки одна – річка Йордан, яка в свою чергу живить Мертве море. Обміління озера, яке спостеріга-

ється в останні роки, загрожує унікальному Мертвому морю. На дні озера Кінерет знаходиться темний базальтовий пісок, саме тому, якщо дивитися на озеро здалеку, вода Кінерета здається темно-синьою. При сильному штормі зовнішній вигляд Тиверіадського озера може змінитися за лічені хвилини, може бути смертельно небезпечним для рибалок і відпочиваючих.

▼ **Продовження на 7 стор.**

ЧИМАВ ІСУС ЕХОЛОКАТОР?

Також на березі озера знаходяться гарячі джерела, про існування і цілющі властивості яких не раз згадується в єгипетських документах.

На цьому озері, за легендою, рибалили в артілі майбутні апостоли Андрій та Петро. Саме тому одна з різновидів місцевої тилиї носить назву риби Святого Петра. Погода тут 10 місяців в році сонячна, як правило, ясна, дощі бувають тільки взимку – в січні, лютому, а вода – дуже тепла (до +16 градусів взимку і до +35 влітку). Словом, на берегах озера умови для повноцінної риболовлі практично ідеальні, і любителі посидіти на березі з вудкою можуть сміливо віддати перевагу рибальським турам в Ізраїль, не побоюючись розчарування. Станом на сьогодні, рибалити на Кінерет можна абсолютно вільно: немає ні ліцензій, ні виплати будь-яких внесків, ні необхідності бути членом якогось місцевого рибальського клубу. Єдине, за що доводиться

▼ Продовження. Початок на 6 стор.

платити, це за місце на автостоянці. Тут створений центр міжнародного рибальського туризму, де можна замовити рибальський тур на Кінерет, поєднаний з екскурсійною програмою і можливістю відпочинку для всієї родини, включаючи дружин та дітей!

Сьогоднішню подію можна знайти в євангелістів Марка (1:14–20) та Матвія (4:17–23), але Лука описує її з унікальними подробицями. І ось Ісус вийшов на берег моря. Рибак по нічній, до речі, дуже невдалій ловлі, мила сітки. Молоді дівчата прийшли за водою (їх обов'язок). І взагалі, чутки про пришествя Месії швидко поширилися по Галілеї, і натовпи народу стікалися, щоб послухати Його вчення. Кожен хотів ближче підійти, щоб вдивитися в Нього і не пропустити жодного Його слова; всі тіснилися біля Нього.

Ісус впізнає Симона, недавно був в нього, оздоровив його тещу, потім у нього трохи загостив. Ісус сів

ВІДПЛИВИ
НА ГЛИБИНУ

до його човна і почав навчати. Юдейські учителі навчали сидячи – це був жест наставника. Закінчивши науку каже до Петра: «відпливи на глибину і закиньте сіті свої для лову». Петро відповідає Йому з роздратуванням і трохи з іронією (так собі думав: «Ти вмєш добре навчати, лікувати, але не ловити рибу. І хто ранком її ловить, і звідки знаєш, де закидувати?»).

Озеро тим цікаве, що в різних місцях і шарах утворювалися такі теплі водяні

площі, і туди збиралася риба. Тепер косяки може виявити кожний рибак за допомогою ехолокатора (сонара, гідролокатора, Fisch Finder), а тоді... досвід і щастя. «А Симон сказав Йому у відповідь: Наставнику, цілу ніч ми працювали, і не вловили нічого, та за словом Твоїм укину невода» (Лк.5.5). А риби затягнули так багато, що напевно в житті стільки не бачили. Петро швидко здогадався про божественну природу Ісуса, тому «як Симон це побачив, то припав

до колін Ісусових, кажучи: Господи, відійди від мене, бо я грішна людина! Я недостойний» (Лк. 5:8).

В словах Петра є правда для нас, бо якщо глибоко зрозумієш, хто Бог є, стає страшно, ще страшніше йти за Ним. Але якщо підеш, то перед тобою відкриються такі дивні перспективи, такі фантастичні речі. Ми знаємо, що життя Петра не стало легшим. Рибакотом бути тепер було би супер: риби наловиш, теща здорова, жінка гарна, діти ростуть, так живеш. А піти за Ісусом – це треба піти в невідомість, розділивши тягарі і дістати скорботу. А, водночас, пішовши, прямують до дивовижного майбутнього. Тому не говорять так як Петро: «відійди від мене, бо я недостойний», а йдуть. Йдуть за тим, хто без ехолокатора знає, де риба. Амінь.

о. Роман Лірка,
Франкфурт-на-Майні
(проповідь виголошена
2016 року)

XI

СУМНИЙ СВЯТИЙ – ЦЕ СУМНІВНИЙ СВЯТИЙ

2016 року Володимир Груца, монах згромадження редемптористів, доктор богослов'я, став єпископом Львівської архієпархії УГКЦ. Коли владика Володимир був просто отцем, вірні зауважували його веселий характер і фірмові жарти. Наприклад, замість класичного «як справи?» священник міг запитати: «як ваші мощі?». У перші місяці після рукоположення один священник підійшов по благословення до молодого владика. Той серйозно відповів: «Я не єпископ, просто дуже схожий на нього». Отець повірив і збентежено відійшов убік. Всі ми маємо свій темперамент, – пояснює Владика. Монаші, священні чи єпископські свячення цей темперамент не змінюють.

► Як вам вдається поєднувати серйозність єпископського служіння і природну веселість?

Владика В. Груца: Найперше я намагаюся відчувати контекст. Хоча часом навіть на офіційній події я говорю щось дуже просте, наприклад, «вітаю вас з нагоди понеділка», і це знімає напругу. Такий простий, переплетений з радістю стиль спілкування ліквідує бар'єри та зближує людей. Моя веселість ніколи мені не заважала. Християнство – це релігія радості. Є такий вислів: «сумний святий – це сумнівний святий». Десь я читав, що Томас Мор, наприклад, перед смертною карою жартував зі своїми катами: «Вважайте на бороду, вона ні в чому не винна».

У монашому згромадженні редемптористів завжди панувала радість. Ця радість не поверхнева, але народжується з глибини усвідомлення Христового відкуплення. Є навіть така невелика книжечка «Сто жартів редемп-

тористів». Нещодавно я був у Польщі в одному з наших монастирів. За сніданком один вже старший брат сидить і не їсть. Потім запитую: «А який нині день?». Йому відповідають, що п'ятниця. «То на ковбасу немає чого чекати, – каже він, – їмо, що є! Тільки щось тих п'ятниць забагато, мені здається».

► У спілкуванні між людьми є певні протоколи. Існує також певний усталений «протокол єпископа»? Чи порушуєте ви його принципи?

Владика В. Груца: Я досить молодий єпископ і ще не вивчив всі ті історично сформовані протоколи. Найважливіший протокол для мене – це людяність. Одного разу, коли я йшов містом з іще одним священником, за нами почав бігти чоловік напідпитку. Перша думка – зараз він буде жебрати. Я його поспішно осудив, а він підбіг і каже: «Завтра я їду на війну, а сьогодні ми просто з друзями зустрілися, але ви помоліться за мене».

Колись я був молодий і наївний, вірив, що спасу половину світу, а тепер знаю, що людину потрібно насамперед вислухати. Це теж могло б бути правилом у моєму протоколі. Пам'ятаю, коли я вчився в Австрії, до нас у монастир зателефонувала жінка з гір, яка мала проблеми з вівцями. П'ятнадцять хвилин вона скаржилася мені на те, як ті вівці швидко бігають і тікають від неї. Я запитав її: «Прошу пані, а яке вирішення цієї ситуації?». І наступні п'ятнадцять хвилин вона вже розповідала, як ту проблему вирішити. Людина приходить до тебе за порадою, але десь глибоко вона знає відповідь на питання, з яким звертається. Часом у тій розмові ти є просто дзеркалом, у якому вона може побачити себе.

► Ви сказали, що були наївним...

Владика В. Груца: Я досі часом буваю наївним, але життя шліфує це. Сьогодні в Євангелії ми читали: «Якщо не станете, як діти, то не увійдете в царство небесне». В німець-

кій мові є розрізнення слів *kindisch* і *kindlich*. *Kindisch* має негативне значення – ти як та мала дитина, яка всього завжди хоче. Але з іншого боку дитяча постава передбачає довіру до іншого, беззаперечну віру та радість. Такої дитячої відкритості нам, дорослим, часто бракує. Це в певній мірі також можна назвати наївністю.

► В одному з інтерв'ю ви говорили: «Минув той час, коли люди самі приходять до храму. Ми повинні виходити до них і запрошувати». Як часто ви говорите з людьми поза церквою?

Владика В. Груца: Я пригадую духовне піднесення 1990-х років, коли церква вийшла з підпілля. У храмах тоді було дуже багато людей, почали будувати великі храми, які тепер не завжди є заповненими. Однак зараз ми мусимо йти до людей там, де вони є, говорити з ними за кожної нагоди, але не відразу про якісь побожні справи. У невимужених си-

туаціях говорити про Бога виходить краще. Чому Ісус ішов на вечерю до митника Закхея? Йому за таке «порушення протоколу» дорікало оточення, але він ішов, бо там міг зустріти людей, подібних до Закхея.

Я двічі був на храмовому празнику в церкві Ольги і Єлизавети. Водій і прислужники поїхали, а я йшов туди пішки, бо це невелика відстань, та й став говорити з людьми дорогою, питати, куди вони йдуть. Вони відповіли: «На літургію». А я їм кажу: «О, я теж їду туди на літургію». Коли їдемо машиною, то часом підвозимо людей, тоді є нагода розмовляти з ними. У тих, хто підходить просити благословення, завжди питаю, звідки вони, щоб зрозуміти їхній контекст. Тобто для мене важливе таке спілкування на рівних, бо якщо я прийду до них такий серйозний, в клобуку і з єпископським посохом, вони навряд чи зможуть бути зі мною відразу відвертими.

► Продовження на 8 стор.

СУМНИЙ СВЯТИЙ – ЦЕ СУМНІВНИЙ СВЯТИЙ

Ще я ніколи першим не запитував людей про їхні глибокі внутрішні переживання, а даю їм змогу говорити про це, коли вони самі цього захочуть. А вони захочуть, коли відчують довіру. Бо не завжди варто з людьми говорити про Бога, але треба жити так, щоб вони самі тебе про Нього запитали.

► В одній з нещодавніх дискусій прочитала слова одного священика, який говорив: «Історично було так, що частина кліру була святою, інша частина приймала священство як соціальний стан, тобто як можливість добре жити». Чи згодні ви з цією думкою, якщо так, яким бачите вирішення цієї проблеми?

Владика В. Груца: Проблема ця є глибшою. Бути священиком – це покликання, а не ремесло чи професія. В Євангелії від Марка є такі слова: «Ісус вибрав тих, кого хотів». Він не вибирав найкращих, найінтелігентніших, але тих, кого хотів. Важливо, щоб людина відкрила своє покликання, бо тільки тоді вона буде щасливою. Інакше це не принесе добра ні їй, ні людям навколо неї. А життя священика насправді не є легким: ти не знаєш, куди тебе пошлють служити, це служіння немає «робочого графіку» – ти священик і вдень, і вночі, і у відпустці.

Очевидно, що ситуація, яку ви описали, трапляється, якщо про неї говорять. Справді, часом люди приходять до нас до курії і скаржаться на священиків. Однак я стараюся бачити також позитивні приклади, бо інакше ми виглядаємо як пожежники, які виїжджають на місце події, тільки якщо там щось горить. Я стараюся їхати в деканати чи парафії, аби побачити, скільки всього доброго там відбувається. Є дуже багато хороших священиків, їх насправді більшість, але про них мало знаємо, бо часто ми звертаємо увагу лише на негатив.

► В Інсбруку, де ви навчалися, поруч з монастирем діяла порадня. Там, окрім священика, був психолог та терапевт. Розкажіть про цей досвід, будь ласка.

Владика В. Груца: Наш монастир редемптористів був розташований поруч із великою клінікою, де також було відділення психіатрії. Часом лікарі-християни скеровували пацієнтів до нас. Бо коли люди в медичних кабінетах говорять, наприклад, про почуття провини, то таблетки тут не допоможуть, потрібна ласка покаяння та прощення. Ми назвали цю порадню «Духовною оазою». Ця ідея була закорінена в євангельській розповіді про Ісуса та сама-

рянку. Ця жінка була з чужого народу та іншої релігії, але коли Христос зустрів її, він не моралізував, не вказував їй на її провини, а просто попросив води. Знайшов щось спільне з нею. Потім у них зав'язалася розмова, яка перемінила цю жінку. У цій історії теж надзвичайно важливий момент людяності, яка має бути першочерговою.

Аби прийти до поради, не потрібно записуватися на прийом, людина може звернутися, коли відчує потребу. Зазвичай усе починається зі звичайної бесіди, людина, наприклад, ділиться, що відчуває ненависть до когось, і дуже поступово ця розмова перетікає у сповідь з розгрішенням і прощенням.

В Інсбруку згодом заснували ще одну таку консультацію, але вже в супермаркеті. Там є спеціальна кімната з капличкою. Бо де сьогодні зустріти людей? На жаль, супермаркет тепер стає святиною і храмом. В Україні, на жаль, ще немає прикладів подібних консультацій, але я міркую над цим.

► Ірвін Ялом, відомий психотерапевт, якось у Китаї забрів у покинуту католицьку церкву, сів у кабінку для сповіді на місці священика, і подумав, що заздрить отцям, бо ті можуть сказати людям: «Ти прощений!».

Владика В. Груца: Священик у певній мірі також має бути терапевтом і психологом, але сповідь – це не терапія, це подарунок воскреслого Христа, який він дає нам часом через німечного і грішного священика. По воскресінню Христос з'являється своїм учням і каже: «Мир вам! Прийміть Духа Святого. Кому відпустите гріхи – відпустяться їм». Вода йтиме по будь-якій трубі – золотій, металевій чи мідній, гірше, якщо труба дірява. Як сповідник я був свідком чуд – люди радикально змінювалися, бо Божа ласка зцілює. Майже щодня бачу їх. Тільки не раз ми, коли говоримо про чудо, чекаємо сенсації. Те, що я прокинувся сьогодні – це вже чудо. Як я вже згадував, навпроти нашого монастиря в Австрії була клініка, тож я щоранку дивився на освітлені відділення лікарні і думав: «Скільки людей там сьогодні не прокинулося?». Тридцять років тому наша Церква була в глибокому підпіллі і те, що вона є сьогодні, – це також чудо, яке чомусь ми часто сприймаємо як samozрозуміле.

► Хто ваші улюблені святі?
Владика В. Груца: Найбільш улюблені – це німечні святі, бо тоді і ми маємо шанс на святість. Апостол Петро мав нелегку історію, був німечним. Володимир Великий, мій покровитель, який також не був ідеальною лю-

► Продовження. Початок на 7 стор.

диною. Думаю ще про Папу Івана XXIII, який також любив жартувати, і був у тому дуже щирим. Коли його питали, скільки людей працює в Ватикані, він відповідав: «Приблизно половина». Молився ввечері: «Ісусе, це твоя Церква, роби з нею, що хочеш, а я йду спати». У цій природності відчутний надзвичайно близький контакт з Богом. Бо в біографіях святих часто намагаються висвітлити все ідеально, а в їх житті було також багато простоти, радості і жартів.

► Владико, яка ваша відповідь на питання, про яке так довго дискутували богослови – Ісус Христос сміявся?

Владика В. Груца: Христос прийшов у світ людиною і мав усі людські якості. Якщо він плакав над Лазарем, то чому він не міг сміятися? Зрештою, в Євангелії не записано докладно все життя Ісуса. Там є тема смерті, страждань, хреста, але також образи звичайного життя: вода, хліб, діти, польові лілеї... Напевно, там міг бути також і сміх. Думаю, Христос багато сміявся. Знаєте, коли мене призначили єпископом, мені зателефонувала одна людина і сказала: «Бог пожартував». І, напевно, він і надалі не перестав сміятися.

Підготувала Надія Калачова, подано за «Твоє Місто», заголовок змінено

ДОРОГІ ДРУЗІ!

Ви маєте змогу придбати унікальну книгу: «Педагогічний лицей № 2 в Бартошицях, українські класи». Вид. вересень 2017. Публікація складається з трьох частин: обширна книжка, DVD (близько 3000 світлин) і брошура з переліком спонсорів.

Українські класи Бартошицького педлицею упродовж 14 років були потужною кузнею культурно-освітніх кадрів. Їхні випускники записали прекрасну сторінку в діяльності на користь української спільноти не тільки в Польщі, але й у багатьох країнах Європи, США та Канади. Авторам вдалося наблизити до Читача боротьбу української спільноти з комуністичними властями в справі відкриття, утримання і розвитку українських шкіл. Згадано також чимало осіб, заслужених у минулому для українського шкільництва. У книжці є чимало раритетних персональних і групових світлин великої архівної цінності.

Думки, висвітлені в тексті, старанно задокументовані, наведені навіть численні джерельні матеріали з підступної діяльності Служби безпеки. Читання книжки й оглядання світлин принесе велике задоволення.

Книга вийде в світ двома мовами: українською та польською. Українську версію створив проф. М. Лесюк з Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника в Івано-Франківську.

Попередньо встановлена ціна 1 примірника становитиме 60 польських злотих, 120 укр. гривень, 30 доларів США (найнижча з можливих). Замовлення упродовж 2 тижнів, від часу ознайомлення з цим оголошенням, просимо слати на подані адреси.

Просимо не висилати наперед грошей, тільки післяплатою при отриманні книжки. Замовляючи книгу просимо подати: ім'я та прізвище, поштову адресу, мовну версію, число примірників, телефон для контакту.

Наклад комплексу обмежений, вирішує черговість замовлень!

Голова редакційної колегії – Стефан Лашин

Польща та інші країни:

Helena Kostyszyn, ul. Augustowska 34 m. 13, 10–683 Olsztyn

Україна:

Чеслава Герон, пр. Червоної Калини, 67, кв. 16, Львів, 79070

США і Канада:

Zenon Wojtowicz, 2813 49 th Street., Astoria, NY 11103, USA

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС

CHRISTLICHE STIMME
Ukrainische Kirchenzeitung
Schönbergstrasse 9
D-81679 München

Inhaber, Herausgeber und Verleger: Apostolische Exarchie
für katholische Ukrainer in Deutschland und Skandinavien

D-81629 Postfach 86 02 69 Druck: Kolo UA-82100
Drohobytsch Tel. +380 3244 29060

Погляди авторів не завжди відповідають поглядам редакції. Редакція в потрібі скорочує і мовно виправляє надіслані статті.
Газета виходить двічі на місяць.

Chefredakteur: Roman Kryk
Stellvertretender Redakteur: Bohdan Pidlisetsky
Telefon: +49 (0) 89 997 28 38 11
Telefax: +49 (0) 89 997 28 38 4
christl.stimme@t-online.de;
ukrainische-kirche@t-online.de;
www.ukrainische-kirche.de

Річну передплату (Unkostenbeitrag)
46,- Euro переказати на конто: Apostolische Exarchie
LIGA-Bank München
Konto-Nr.: 40 21 03 527
BLZ 750 903 00
IBAN: DE 64 7509 0300 0402 1032 57
BIC: GENODEF 1 M 0 5